

Notitie

'Totstandkoming vierjarig beleidsplan WMO-Waalwijk'

augustus 2007

Gemeente:	Waalwijk
Datum:	August 2007
Versie:	Definitief
Naam verantwoordelijk wethouder:	Peter van Dongen
Naam projectleider Wmo:	Jaap Dijkma
Contactgegevens:	Postbus 10150 5140 GB Waalwijk tel.: 0416 683586 e-mail: jdijkma@waalwijk.nl

Notitie 'totstandkoming vierjarig beleidsplan Wmo Waalwijk'.

Inleiding

De gemeente Waalwijk ziet de Wmo als een ontwikkeling die veel kansen biedt om het lokale beleid dat Waalwijk voorstaat, en de visie die zij heeft op de samenleving en op de eigen organisatie, verder vorm en inhoud te kunnen geven. Hiervoor is de Wmo als kaderstellende wet nodig, die door lokale partijen onder gemeentelijke regie en eindverantwoordelijkheid nader worden ingevuld.

Middels de proeftuin WMO, met als moto: welzijn is minder zorg (2005), is Waalwijk op eigenwijze aan de slag gegaan met de WMO. Deze proeftuin ofwel ontwikkelpilot WMO heeft betrekking op prestatieveld 1 van de WMO te weten:

'Het bevorderen van sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten'. Tegelijkertijd is er bijzondere aandacht voor het thema: 'ketenregierol van de gemeente'. De pilotperiode zal in december 2007 aflopen. En in januari 2008 gevolgd worden door een evaluatie. De resultaten en de evaluatie gaan onder meer voorgelegd worden aan de hierna genoemde Wmo burgerteams.

Daarmee is niet gezegd dat er op de andere prestatievelden niet gepresteerd is, denk daarbij aan het 'zorgloket Waalwijk Wijzer' (prestatieveld 3 'het geven van informatie en advies') en voorzieningen voor mensen met een beperking ten behoeve van behoud zelfstandig functioneren (prestatieveld 6).

Vanaf 2008 zal de invoering de WMO op een integrale en samenhangende wijze ter hand genomen moeten worden. De reden daartoe ligt in de in de wet. Hierin is opgenomen dat de gemeente "eens in de vier jaar een richtinggevend plan moet opstellen, waarbij vooraf advies moet worden gevraagd aan de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties aan de vraagkant".

Wederom is hier sprake van een spanningsveld, in de vorm van een uitdaging, tussen landelijke wettelijke kaders en de 'couleur lokale'. Deze notitie beperkt zich tot het aangeven *hoe* dit beleidsplan tot stand kan komen, omdat conform de uitgangspunten de inhoud ervan in hoge mate bepaald wordt door de bewoners van Waalwijk zelf!

Wet op de Maatschappelijke ondersteuning

In de WMO is opgenomen dat de gemeente "eens in de vier jaar een richtinggevend plan moet opstellen waarbij vooraf advies moet worden gevraagd aan de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties aan de vraagkant".

Dit vierjarig beleidsplan WMO moet in ieder geval de in de WMO genoemde prestatievelden bestrijken, te weten:

1. Het bevorderen van sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien, en van ouders met problemen met opvoeden;
3. Het geven van informatie en advies;
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. Het verlenen van individuele voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder sociale pensions en vrouwenopvang;
8. Het voeren van verslavingsbeleid;
9. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ).

Aanknopingspunten voor een integrale ontwikkeling van de WMO kunnen gevonden in de oriëntaties van de prestatievelden:

- Prestatieveld 1 heeft een geografische oriëntatie in zich. Deze leent zich dan ook voor een geografische buurt aanpak.
- Prestatieveld 2 een leeftijd(sfase) oriëntatie heeft. Deze leent zich dan ook voor een categoriale aanpak, of groepsaanpak.
- Prestatievelden 3,4,5,6, en 7 zijn georiënteerd op voorzieningen, individuele voorzieningen.
- Prestatievelden 8 en 9 betreffen oriëntaties op beleid, en maken derhalve buurt, groeps- individuele aanpakken mogelijk.

Een eerste aanknopingspunt voor de integrale ontwikkeling kan gevonden worden in een buurt aanpak, categoriale of groepsaanpak, en individuele aanpak. Dit is relevant, omdat dit aangeeft op welke wijze bewoners betrokken kunnen worden bij de ontwikkeling van het beleidsplan, en betrokken kunnen blijven bij de realisering ervan. Bij het stimuleren van het actief burgerschap, kunnen drie vragen gesteld worden: wat wil de buurt? ; wat wil de groep? ; wat wil de individuele burger?

Conform de filosofie van de WMO die uitgaat van mogelijkheden van burgers komen dan ook de drie steunstructuren naar voren: de buurt, de eigen netwerk, en sociaal (cultureel) kapitaal. Steunstructuren die aangewend dan wel ontwikkeld kunnen worden ten bate van het actief burgerschap.

Een tweede aanknopingspunt voor de integrale ontwikkeling kan gevonden in de afbakening van de WMO ten opzichte van AWBZ (onverzekerbare zorg) en Gezondheidszorg (zorgverzekeraars: verzekerbare zorg). De prestatievelden zijn met name gericht op preventie en niet op het genezen (curatie). Dit komt met andere woorden overeen met het gezegde: 'voorkomen is beter dan genezen'.

De focus wat betreft de integrale ontwikkeling zal dan ook komen te liggen op de preventieve activiteiten, voorzieningen, en beleid. De curatie valt met name in het domein van de AWBZ en of zorgverzekeraars. Overigens sluit dit samenwerking met deze partijen uiteraard niet uit.

De derde en hier laatste aanknopingspunt ligt in de differentiatie in participatie van burgers, of te wel aan wie wordt verantwoordelijkheid afgelegd?

De Wmo streeft er naar dat gemeenten en gesubsidieerde organisaties zich vooral verantwoorden aan burgers. (Dit wordt horizontale verantwoording genoemd). Dit oogmerk stelt de burgerparticipatie centraal, en dus de vraag waar de burger allemaal bij betrokken wordt? Hier kan het volgende onderscheid gemaakt worden:

- *Vormgeving van beleid.* Het gaat er om dat burgers kunnen participeren in de vormgeving van het beleid. En dat de gemeente haar keuzes hieromtrent verantwoordt aan de burgers. Bijvoorbeeld 'waar moet het integrale jeugdbeleid uit bestaan?'
- *Implementatie van beleid.* Hier gaat het om de participatie van burgers bij de implementatie van beleid nadat dit met hen is vormgegeven. Dus participatie over hoe beleid uitgevoerd moet gaan worden. Ook hier verantwoordt de gemeente haar keuzes aan burgers. Bijvoorbeeld 'welke doelen moeten er gesteld worden, en welke indicatoren worden hiervoor ingezet in het kader van het integrale jeugdbeleid?'
- *Uitvoeringspraktijken.* Dit valt onder de reikwijdte van het maatschappelijk middenveld. Het gaat hier om participatie van burgers bij de door de gemeente, in casu door de overheid, gesubsidieerde instellingen. Zij zouden in de filosofie van de WMO in toenemende mate verantwoording moeten afleggen aan burgers. Bijvoorbeeld Hoe worden de doelen bereikt, welke strategieën worden hierbij ingezet? En worden burger hierbij betrokken.

De gemeente heeft hier de regieverantwoordelijkheid. Dat wil zeggen de gemeente scheidt daartoe de juiste randvoorwaarden daarvoor te scheppen.

De rode draad van de aanknopingspunten is dat de participatie van burgers voor de WMO zowel het middel als het doel is. Een middel als het gaat om te komen tot draagvlak voor beleid (herstel van vertrouwen in de overheid), en het doel als het gaat om dat iedereen (weer) meedoet (realisering van de participatiemaatschappij).

Deze notitie gaat over de *inrichting van het proces*. Een proces die moet leiden tot een vierjarig Wmo-beleidsplan. De hiervoor genoemde aanknopingspunten geven aan hoe het beleidsplan zijn integrale karakter kan krijgen.

WMO-Waalwijk

De Waalwijkse aanpak is gebaseerd op de volgende basisgedachten:

1. *Welzijn als basis voor goede zorg*: als mensen lekker in hun vel zitten, hebben ze minder klachten en daalt de vraag naar zorg. Ons uitgangspunt is daarom: werken aan welzijn, gericht op actief burgerschap en kwaliteit van leven. Welzijn is de spil in het gehele Wmo bestel. Een goed welzijnsbeleid heeft immers een preventieve werking. Het zorgt ervoor dat mensen minder snel een beroep hoeven te doen op zorg. Daar is zowel het individu als de gehele samenleving bij gebaat.
2. *De vraag van de burger centraal*: de gemeente Waalwijk streeft ernaar een vraaggerichte organisatie te zijn. Dit betekent dat de burger centraal staat en uitgangspunt is voor ons handelen, rekeninghoudend met wettelijke randvoorwaarden. Om onze ambitie waar te kunnen maken, moeten we ons beleid interactief ontwikkelen. En dat betekent ook:
 - *Een Procesbenadering*: Waalwijk kiest voor een procesbenadering. Primaire aandacht voor het proces levert een stevige bijdrage aan de kwaliteit van het af te leveren product, maar ook aan de mate waarin dat product wordt herkend en geaccepteerd. Er dient sprake te zijn van een continu proces, dat zoveel mogelijk aansluit op de vraag van de burger en de ontwikkelingen in de samenleving.
 - *Een gemeente als regievoerder*: De gemeente staat niet boven de burgers maar er zoveel mogelijk tussen. De gemeente ziet er op toe dat de WMO aansluit op bij de burgers van Waalwijk.
 - *Zo min mogelijk bureaucratie*: het is bekend dat bureaucratie verlamd kan werken in de dienstverlening aan burgers. Daarnaast jaagt het de organisatie op onnodige kosten. Uitgangspunt voor ons beleid zal dan ook zijn: eenvoudige en doelmatige regelgeving en zo dicht mogelijk bij en ten behoeve van de burger georganiseerd.
3. *In de Wmo draait alles om participatie van de burger*: op alle fronten wordt de burger gevraagd mee te doen.
4. *Gebiedsgericht en integraal*: de organisatie pakt vanuit een gebiedsgerichte benadering de problemen/vragen van de burgers integraal aan. Zowel de ontwikkelingen op het gebied van sociale samenhang en leefbaarheid als de woonzorgontwikkelingen in Waalwijk, kenmerken zich door een aanpak in zes gebieden (officieel aangeduid als pluswijken). Hiermee ontstaat een schaalgrootte waarbinnen maatschappelijke ondersteuning zich integraal en vraaggericht kan ontwikkelen.
5. *Sociale redzaamheid*: niet leunen, maar steunen.

Deze basisgedachten vormen het uitgangspunt voor de aanpak van alle activiteiten die Waalwijk in het kader van de WMO ontwikkelt. Dit is dan ook het uitgangspunt voor (de totstandkoming) van het vierjarig beleidsplan WMO.

Het "eens in de vier jaar een richtinggevend plan opstellen van plan, waarbij vooraf advies moet worden gevraagd aan de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties aan de vraagkant", zoals dit opgenomen is in de WMO staat dan ook op gespannen voet met deze basisgedachten omdat:

- Het *vooraf* vragen van advies veronderstelt toch teveel een gemeente die adviezen verzameld en dan met een plan komt. De gemeente Waalwijk wil vooraf, tijdens, erna, burgers betrekken. De gemeente wil *met* de burgers komen tot beleid.
- Het *vragen van advies* aan burgers is niet dan ook te mager in casu te passief. De gemeente wil burgers opzoeken, uitdagen, enz. opdat zij komen met hun vragen.
- Het vragen van advies aan *representatieve organisaties* benadrukt teveel het maatschappelijk middenveld, het gaat ook om (individuele) burgers en niet om alleen om organisaties.

Daarbij komt dat de afzonderlijk prestatievelden niet aansprekend genoeg zijn voor burgers. De prestatievelden zijn geformuleerd en gerangschikt volgens de logica van beleid, en niet volgens de logica van de burger.

Bovendien zijn de in de wet opgenomen 9 prestatievelden incompleet: het brede jeugdbeleid en lokaal gezondheidsbeleid zijn bijvoorbeeld niet opgenomen in de prestatievelden, terwijl dit voor het integrale karakter van het beleid noodzakelijk is.

Participatie van burgers is zowel het doel als middel. Sport en recreatie bieden veel kansen hiertoe, echter de prestatievelden geven onvoldoende aanleiding deze kansen te benutten.

Kortom wil de WMO integraal en voor burgers op aansprekende wijze geïntegreerd worden in Waalwijk, dan moet er een toepasselijke vertaalslag komen. Deze vertaalslag wordt hier onder meer gemaakt door uit te gaan van een zestal thema's in plaats van 9 prestatievelden.

Vierjarig beleidsplan WMO 2008-2011.

Het vierjarige WMO-beleidsplan is waarin het volgende aan de orde komt:

1. De reeds vastgestelde *visie* van de gemeente Waalwijk en de basisgedachten waaraan alle stappen in het proces in het kader van het vierjarig beleidsplan getoetst aan dienen te worden.
2. Concrete uitwerking van de thema's. Voorgesteld wordt om te werken met een zestal thema's in plaats van de negen prestatievelden zoals in de Wet Wmo vermeld is.
3. De voorgestelde thema's zijn zo geformuleerd dat zij burgers aanspreken, welzijn benadrukken -en niet zorg-, gericht zijn op preventie.
4. Hoe de burger betrokken wordt bij de implementatie van het beleid en de uitvoeringspraktijken.
5. Hoe steunstructuren (de buurt, de eigen netwerk, en sociaal –cultureel-kapitaal) van burgers aangewend dan wel ontwikkeld worden ten bate van het actief burgerschap.

Zes thema's in plaats van negen prestatievelden

De basisgedachte van de Gemeente Waalwijk ten aanzien van de Wmo is in sterke mate gestoeld op de participatie van burgers. Overigens is dit geheel in overeenstemming met de filosofie van de Wmo, vergelijk bijvoorbeeld het begrip 'civil society', of te wel het centraal stellen van de burger. Consequent vasthouden aan 'de burger centraal' betekent dan ook dat de logica (het denken en doen) van burgers centraal staat.

De wijze waarop de prestatievelden zijn geformuleerd (taal) en gerangschikt volgen niet de logica van burgers, maar zijn ingegeven door een beleids- ofwel bestuurlijk logica. Vanuit een bestuurlijk logica ligt het voor de hand te spreken over *preventief*, of *integraal jeugdbeleid*, of *vrijwilligersbeleid* voor burgers is dit veelal te abstract. De prestatievelden

gaan pas echt leven als deze vertaald worden in concrete thema's. Integraal jeugdbeleid wordt dan bijvoorbeeld: 'opgroeien in Waalwijk'.

Voor de Gemeente Waalwijk zijn de prestatievelden incompleet, het brede jeugdbeleid en het lokale gezondheidsbeleid, sportbeleid, zijn niet, of onvoldoende opgenomen in de prestatievelden. In de visie van de Gemeente Waalwijk moet het jeugdbeleid breed zijn, en draagt sport onder meer bij aan de sociale cohesie van buurten en integratie van burgers.

De prestatievelden benadrukken te veel 'de zorg' en dat wat er niet is, of niet meer aanwezig is. Kortom de prestatievelden zijn veelal gericht op problemen, in plaats van kansen. De Gemeente Waalwijk wil met 'welzijn is minder zorg', welzijn benadrukken in plaats van de zorg. Als er al sprake moet zijn van zorg, dan is deze preventief gericht in de zin van preventief lokaal gezondheidsbeleid. Het is gericht op het gezond blijven, en niet op het gezond worden van burgers. Het gezond of beter worden van burgers (curatieve zorg) ligt binnen het domein van met name de zorgverzekeraars en de AWBZ. Zodoende wordt lokaal gezondheidsbeleid hier vertaald in het thema 'gezond blijven'.

In het verlengde van het voorgaande kunnen we stellen dat de Wmo niet alleen gericht is op kwetsbare burgers, maar ook op zelfredzame burgers. Met de komst van de Wmo wordt als het ware de 'maakbaarheid van het burgerschap verkend'. Ook zelfredzame burgers kunnen in situaties terecht komen waarin zij tijdelijk kwetsbaar kunnen zijn of worden, als gevolg van ingrijpende gebeurtenissen die iedereen kan overkomen (denk aan ziekte en ongeval enz.).

In het kader van de Wmo gaat het om kwetsbare en zelfredzame burgers meer met elkaar te verbinden. De beleidsterm 'sociale cohesie' probeert hier uitdrukking aan te geven. In de leefwereld van mensen wordt echter niet gesproken over sociale cohesie, maar wordt er samengeleefd en samengewoond. Hier zet men zich al of niet in voor de ander, omdat de partner ziek is. Hier past men even op de kinderen, omdat er even een boodschap gedaan moet worden, enzovoort. Dit doet men niet omdat het beleid is, of omdat ze zichzelf als vrijwilliger beschouwen, maar omdat je dit soort dingen 'gewoon' doet, 'je hebt wat voor een ander over', 'je zet je in voor de ander', 'je heb elkaar nodig'. Het verbinden van de twee genoemde groepen, of sociale cohesie betreft niet alleen prestatieveld 1, maar zou als een rode draad door alle prestatievelden moeten lopen. Door de prestatievelden te vertalen in de navolgende thema's wordt deze verbinding zoveel mogelijk gemaakt.

Tenslotte de prestatievelden 2, 5, 6 behelzen voorzieningen, in casu voorzieningen gericht op individuen. Deze voorzieningen hebben als gemeenschappelijk oogmerk het behouden van de zelfstandigheid van burgers. Dit veronderstelt het behouden van de zelfredzaamheid, en de eigen regie van burgers. De genoemde prestatievelden hebben ook gemeen dat zij een eventueel gemis, of tekort, compenseren. Een leidraad bij de toepassing van deze prestatievelden is het compensatiebeginsel.

Door de genoemde overeenkomsten ligt het voor de hand deze te bundelen in èèn thema. Gekozen is voor het thema 'zelfstandig blijven'.

De zes thema's luiden als volgt:

- o Samenwonen en samenleven.....in de wijk en in het dorp
- o Opgroeien in Waalwijk
- o Inzetten voor de ander
- o Zelfstandig blijven
- o Voorkomen dat het verder uit de hand loopt:
 - geweld achter de voordeur
 - verslaving
 - dakloosheid
 - opvang
- o Gezond blijven

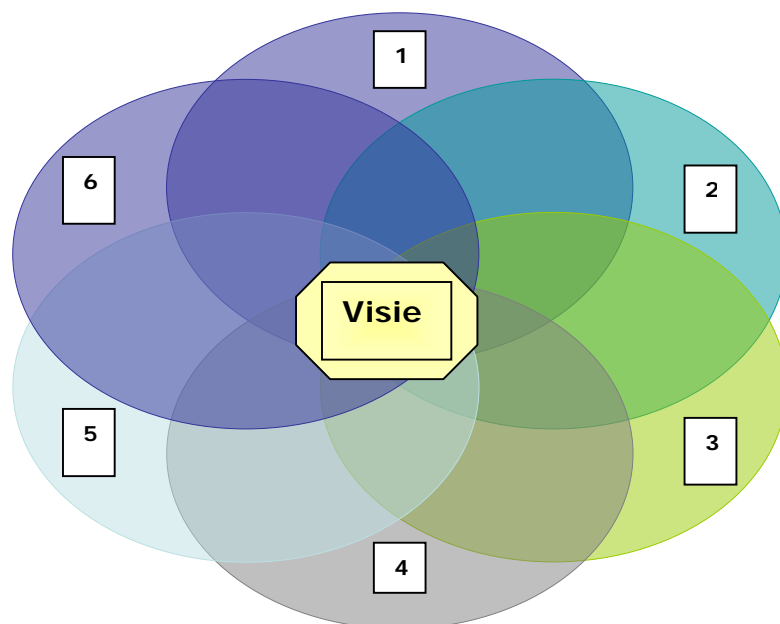
- Thema 1 bevat onder meer prestatieveld 1, inclusief de pilot Wmo
- Thema 2 bestrijkt het complete jeugdbeleid (breder dan prestatieveld 2) inclusief onderwijs
- Thema 3 is gelijk aan prestatieveld 4
- Thema 4 Bevat informatie en advies, deelname aan het maatschappelijk verkeer, de individuele voorzieningen (prestatievelden 3, 5 en 6), en de link met werk en inkomen
- Thema 5 Bevat maatschappelijke opvang in brede zin, verslavingsbeleid en OGGZ -vermaatschappelijking van de zorg- (prestatievelden 7,8 en 9)
- Menu 6 Bevat het gehele terrein van de lokale volksgezondheid.
- Het is mogelijk combinaties van thema's te maken: zo is het project Big Deal gericht op jongeren (thema 2) met verslavingsproblematiek (thema 5).

De Waalwijkse vierjarige WMO-bloem

De integrale implementatie van de WMO bestaat uit een zestal thema's die elkaar overlappen, en de thema's:

- sluiten meer aan op de leefwereld van burgers.
- zijn gebaseerd op de visie die de gemeente hanteert ten aanzien van de WMO
- doen recht aan de prestatievelden.

De thema's worden weer gespreid over een agenda voor vier jaar. Dit kan als volgt gevisualiseerd worden:

Deze visualisatie maakt duidelijk dat de thema's elkaar overlappen. En dat de kern, ongeacht het thema, bestaat uit de visie, in casu de basisgedachte, van de Gemeente Waalwijk op de WMO. Het geheel heeft hierdoor iets weg van een bloemstructuur.

Jaarplan

Op basis van het vierjarig beleidsplan kunnen jaarplannen geschreven worden. In een jaarplan wordt beschreven welke activiteiten voor het komende jaar uitgevoerd zullen gaan worden, en wat het beoogde resultaat zal moeten zijn. Een afdelingsplan op Wmo-niveau dus.

Door de plannen op te bouwen middels de thema's kan voortdurend de vertaalslag gemaakt worden naar de leefwereld van burgers. De verbinding behouden blijven met de visie van de Gemeente Waalwijk. En de vertaalslag richting de prestatievelden gemaakt worden, en kan daarmee de verantwoording naar het ministerie plaatsvinden.

Het procesvoorstel: Hoe kan Waalwijk het vierjarig beleidsplan vormgeven

Participatie en draagvlak van burgers staan centraal in het proces bij de vormgeving van het vierjarig beleidsplan.

Draagvlak wordt niet verkregen door van bovenaf beleid te bepalen en dit formeel door een cliënten/burgerpanel te laten goedkeuren alvorens de raad het beleid vaststelt. Draagvlak wordt vooral gerealiseerd door de burger en de doelgroep vanaf het begin te betrekken bij het proces en bij de inhoud.

Een dergelijk proces vergt bij aanvang een grote (tijd)investering, maar de ervaring heeft geleerd dat de uitbetaling van deze investering vele male groter is.

Deze investering impliceert dat eind 2007 niet een compleet vierjarig beleidsplan Wmo kan worden voorgelegd. Dit laatste zou wel mogelijk zijn indien het beleidsplan op de traditionele wijze wordt voorbereid, maar als gezegd, dit past niet in de Waalwijkse visie op de Wmo en is bij een gedragen beleid op het gebied van maatschappelijke ondersteuning niet wenselijk.

In december 2007 kan aan de raad een compleet overzicht worden gegeven van alle genomen en te nemen processuele stappen samen met een inhoudelijk overzicht van het bestaande beleid inclusief de dwarsverbanden.

In oktober 2008 dient een compleet beleidsplan Wmo aan de raad te worden voorgelegd.

De Gemeente Waalwijk heeft door haar aanpak, onder meer in het kader van de proeftuin Wmo, landelijk naam gemaakt of beter gezegd school gemaakt. Met dit procesvoorstel wordt deze ambitie voortgezet. De Gemeente Waalwijk kan nu ook als schoolvoorbeeld (best practices) dienen voor andere gemeenten voor wat betreft het Wmo-proof invoeren van diezelfde Wmo. Met andere woorden met het procesvoorstel wordt, met enige vertraging weliswaar, op kwalitatief hoog Wmo-niveau recht gedaan aan de vereisten die het ministerie stelt.

Interactief: burgerparticipatie

Zoals vermeld zal geheel in de geest van de Waalwijkse visie op de Wmo de burger uitgenodigd worden mee te denken en te praten over de wijze waarop de gemeente Waalwijk aankijkt tegen de prestatievelden c.q. thema's binnen de Wmo en de prioriteitstelling binnen het vierjarig beleidsplan.

Dit meedoen en meedenken gebeurt derhalve binnen de zes omschreven thema's, waarbij een integrale aanpak (dus rekening houdend met alle mogelijke dwarsverbanden) wordt voorgestaan.

Per thema worden **inhoudelijke burgerteams** gevormd van ervaringsdeskundigen, raadsleden en ongeorganiseerde betrokken burgers, met name om de doelstellingen, en prioriteiten helder te krijgen. Deze burgerteams hebben niet het alleenrecht op meedenken en meedoen. In principe kan iedereen zich aansluiten.

De vorming van burgerteams is met name van belang om te voorkomen dat het proces stroperig wordt; er zit tenslotte een einddatum in het proces.

De taak van de gemeente is het faciliteren van deze burgerteams.

Met betrekking tot thema 5 (voorkomen dat het verder uit de hand loopt) wordt ook in regionaal verband (ROM) met subsidie van de Provincie de participatie van burgers opgepakt. De subsidie aanvraag behelst onder meer het verzoek tot ondersteuning van individuele gemeenten van de burgerparticipatie bij de prestatievelden 7, 8, 9. De uitkomsten van deze participatie vormen tevens bouwstenen voor de regionale beleidsontwikkeling op het gebied van OGGz, Huiselijk Geweld/Vrouwenopvang.

Interactief: maatschappelijk middenveld

De uitvoering van de activiteiten vindt veelal niet plaats door de gemeente zelf, maar door de instellingen uit het maatschappelijk middenveld. Dit betekent dat deze instellingen betrokken worden bij de implementatie van beleid (niet bij de vormgeving).

Aan de hand van het vormgegeven beleid (visie, beleidsuitgangspunten) wordt de implementatie van beleid ontwikkeld. Dus hoe wordt er voor gezorgd dat die visie, en uitgangspunten omgezet wordt in de –gewenste- maatschappelijk resultaten. Hier ontmoet de gemeente het maatschappelijk middenveld. De gemeente trekt hier samen met zijn burgers op richting het maatschappelijk middenveld om de implementatie vorm te geven.

Het is aan het maatschappelijk middenveld om aan de burgers en aan de gemeente, duidelijk te maken wat vanuit hun professionele know-how de beste benaderingswijze (interventiestrategie) is, om het gewenste maatschappelijk resultaat te bereiken, en tevens aan te geven hoe de burger betrokken wordt in de uitvoeringspraktijken. Met andere woorden hoe de eerder genoemde steunstructuren van burgers aangewend dan wel ontwikkeld kunnen worden ten bate van het actief burgerschap.

Iedereen mag in de keuken meekijken – procesbewaking

Omdat zowel de vermelde Waalwijkse uitgangspunten voor de Wmo, als het meedoen en meedenken dragers van het gehele proces zijn, dient de naleving van deze procesregels ook goed bewaakt te worden.

Om op een open en transparante wijze toe te zien op de processen zal een kwaliteitsteam worden ingesteld, bestaande uit ervaringsdeskundigen, burgers en raadsleden. Het kwaliteitsteam heeft derhalve geen inhoudelijke taken, maar toets de totstandkoming van het vierjarig beleidsplan aan de uitgangspunten die de gemeente hanteert.

Inzet

Voor de werving van burgers voor de burgerteams zal veel geïnvesteerd moeten worden. Zijn de burgers eenmaal bereid gevonden om mee te doen aan deze kernteams, dan wordt van hen ook inzet gevraagd. Deze inzet moet worden gefaciliteerd. Aandacht is ook nodig voor de verwerking van de ideeën, standpunten, en wensen van de burgerteams. Het hiernavolgende uitvoeringsplan gaat op deze punten in.

Uitvoeringsplan: Vormgeving vierjarig beleidsplan Wmo.

Inleiding

In het voorgaande is gesproken over de 'totstandkoming vierjarig beleidsplan Wmo-Waalwijk. Een beleidsplan die op z'n Waalwijks tot stand gebracht gaat worden, dat wil zeggen met en door bewoners van Waalwijk.

Overigens met het begrip 'bewoners' worden alle rollen die burgers kunnen hebben bedoeld. Dat wil zeggen bewoners, zijn niet alleen mensen die in een bepaald gebied of buurt wonen, maar bewoners zijn ook cliënten, patiënten, ouders, ouderen, jongeren, familie, zonen en dochters, oma en opa, ondernemers enz. Dit is belangrijk te noemen, omdat te vaak gezegd wordt DE vraag van DE bewoner staat centraal. De vraag en de betrokkenheid van bewoners bij de Wmo wordt ingegeven door het accent die zij zelf leggen op hun rolverdeling. Dit betekent dat als we de bewoners willen betrekken bij de vormgeving van het beleidsplan hen niet alleen moeten aanspreken op de 'bewoner-van-Waalwijk-rol'. Kortom we moeten ten eerste hen keuze mogelijkheden bieden op welke rol zij aangesproken, uitgedaagd wil worden. Ten tweede tegelijkertijd helder houden dat door de verschillende rollen en verschillende vragen ook verschillende belangen zijn. Belangen die samen kunnen gaan, of vaker nog botsen. Hieruit volgt ten derde dat we niet met elkaar moeten praten vanuit belangen, maar zoveel mogelijk vanuit wensen en behoeften.

Een van de nagestreefde resultaten is dat in december 2007 een document op tafel ligt waarin de Wmo concreet uitgewerkt is in de vorm van agenda's. Daartoe zijn zes thema's geformuleerd, die in de plaats gekomen zijn voor de, in ieders ogen weinig aansprekende, prestatievelden. Daarnaast moet in dit document ook komen te staan hoe bewoners betrokken worden bij de uitvoering van de in beleidsplan opgenomen agenda's.

De wet geeft wel aan dat in de verantwoording van de gemeente naar het rijk (Den Haag), moet geschieden via de prestatievelden, echter dit is een zorg voor de ambtenarij om deze vertaalslag te blijven maken, en niet van de 'burgerij'.

Ook zijn we het met elkaar eens dat we per thema inhoudelijke kernteams gaan formeren, en dat er een team komt die het hele proces in de gaten houdt, of het de kwaliteitstoets (aan de hand van de basisgedachten) kan doorstaan. Dit team doet aanbevelingen voor verbeterpunten, en hoe deze tot stand kunnen worden gebracht.

Uiteindelijk moet dit alles in oktober 2008 resulteren in een definitief vastgesteld vierjarig Wmo plan.

De betrokken ambtenaren worden op een specifieke wijze ingezet. Het meedenken, en van hieruit pro-actief faciliteren van bewoners vraagt veel communicatieve vaardigheden, maar misschien nog belangrijker om wat "communicatief denken" genoemd kan worden. Dit is een communicatieve attitude waar de participatie gedachte van burgers in verweven is. Daarbij komt dat de ambtelijk organisatie nog sectoraal werkt en niet thematisch is ingesteld. Kortom ook in het kader van de Wmo moeten de routines van de ambtenaren regelmatig doorbroken worden, en soms op een andere leest worden geschoeid. In het kader van het project-Wmo zal de projectleider Wmo in een andere document hier op terug komen, en een aantal voorstellen doen.

Uitvoeringsplan

Het gehele proces heeft het karakter van een 'droste effect'. Idealiter bestaat deze uit vier ronden:

- 1ste ronde: het proces om te komen tot burgerteams (voorbereidingsfase)
- 2^e ronde: het proces van het formuleren van de agenda's (formuleren van het beleid)
- 3^e ronde: het proces van het komen tot uitvoering van de agenda's dan wel thema's (de voorbereiding van de implementatie van het beleid)
- 4^e ronde: het proces van het uitvoeren van het beleid. (beleidsuitvoering)

Deze ronden en het tijdspad, zijn richtinggevend en globaal! Deze dienen als een leidraad. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat het ene burgerteam sneller gaat dan de andere, of dat er veel wisselingen in de samenstelling van de burgerteams plaatsvinden, waardoor het tempo omlaag moet, enzovoorts. Kortom er zijn vele onzekerheden. Op deze wijze van participeren van burgers laat zich niet sturen in een lineair proces, er zal eerder sprake zijn van een iteratief proces.

Het uiteindelijke doel is om in het derde kwartaal 2008 het gehele proces af te ronden en in oktober 2008 een definitief vierjarig Wmo-beleidsplan te presenteren.

1ste ronde

Doelstelling: vormen van 6 kernteams en een kwaliteitsteam

Hoe:

- *Door contactlegging op persoonlijk niveau worden bewoners op persoonlijke titel uitgenodigd om zitting te nemen in een burgerteam.*

Omschrijving:

1. Namen worden doorgegeven via de bewoners en buurtnetwerken (gebiedscoördinatoren), het zorgloket, en cliënten of patiënten van maatschappelijke organisaties (denk aan het opbouwwerk, cultureel werk, maatschappelijk werk) en ambtenaren. Daartoe worden twee brieven opgesteld:
 - A) gericht aan gesubsidieerde maatschappelijk organisaties, waarin benadrukt wordt dat hun klanten, cliënten, patiënten dadelijk mede gaan bepalen welke beleidsprioriteiten en hieraan gekoppelde subsidiestromen respectievelijk gemaakt en gesteld gaan worden. Diezelfde cliënten gaan ook in toenemende mate hun uitvoeringspraktijken controleren.
 - B) en een brief voor de cliënten, patiënten, klanten, waarin staat dat zij gebeld gaan worden naar aanleiding van de enquête. Waarin toestemming geven voor het bellen.
2. Burgers in een aantal ronden gebeld door ambtenaren.

Hoe:

- *Door contactlegging via sociale netwerken en organisaties.*

Omschrijving:

3. Samen met de klankbordgroep, gebiedsgerichte coördinatoren, sportraad, onderwijsraad, kerken en moskeeraad wordt een bijeenkomst georganiseerd voor de achterban die zij vertegenwoordigen. Hier worden alle thema's toegelicht en afhankelijk van de achterban wordt een bepaald thema benadrukt wordt. *De organisatie gebeurt door de projectleider Wmo in samenwerking met de afdeling welzijn\onderwijs\zorg.*

Hoe:

- *Door contactlegging via locale activiteiten*

Omschrijving:

4. Aansluiten op activiteiten die voor en door burgers georganiseerd worden.

5. Voor de contactlegging wordt een korte bulletin gemaakt 1a4tje (het gaat erom dat er kort schriftelijk informatie kan worden verstrekt, en duidelijk wordt waar mensen zich voor een thema kunnen intekenen.)

2^e ronde:

Doelstelling: Komen tot een eerste opzet van het beleidsplan.

Toelichting: beleidsplan waar een inhoudelijk overzicht wordt gegeven van de thema's en de nog te nemen processuele stappen.

Hoe:

Afhankelijk van de werving, wat in feite voordurend plaatsvindt, worden de teams samengesteld, evenals het aantal. Het kan namelijk zijn dat de deelname achterblijft, dan kan het gebeuren dat we genoodzaakt zijn het een en ander te combineren. Vooralsnog gaan we hier niet van uit.

Omschrijving:

Er komen in principe 7 burgerteams:

6. Kwaliteitscontroleteam, daarvan is de projectleider Wmo, de secretaris en indien gewenst de voorzitter.
7. De andere burgerteams krijgen allen een ambtenaar geleverd, van de afdeling Welzijn\zorg\onderwijs en sport. Hij\zij initieert en faciliteert, en wordt ondersteund door een notulist.
10.B De notulist is van belang omdat, aan de hand van uitgebreide verslagen - dus geen besluitenlijsten -(!) Kwalitatieve analyses worden gemaakt. Deze analyses worden voorgelegd aan de burgerteams. De analyses hebben het karakter van voorstellen, in de zin van we hebben de verslagen bestudeerd, en wij menen het volgende te zien, klopt dat? (patroonbeschrijving, te herkennen thematieken enz.). Hierop wordt discussie vervolgd. Hier wordt weer een uitgebreid verslag van gemaakt, en wederom geanalyseerd, en weer voorgelegd. Deze wijze van werken is een wetenschappelijke verantwoorde werkwijze (*eventueel wordt hiertoe de Universiteit van Utrecht\Universiteit van Humanistiek ingeschakeld, ter ondersteuning van dit proces*).
10.C de begeleiders van de burgerteams komen 3 keer bij elkaar (vooraf, tijdens en erna) om de wijze van aanpak, eventuele knelpunten ed. te bespreken.
8. De voorgaande werkwijze houdt in dat de burgerteams minimaal vier keer in de periode van september tot december bij elkaar komen. Dit betekent dus 1 keer in de maand.
9. In december is de laatste bijeenkomst, en worden de verslagen door tot een notitie gebundeld. Dit gaat terug naar de burgerteams, en gevraagd om reacties. De notities en de reacties worden gebundeld tot een evaluatierapport. Dit rapport wordt voorgelegd aan het College en de Raad.
10. In januari worden de reacties verzameld en eventueel wijzigingen aangebracht.

3^e ronde:

Doelstelling: vaststelling prioritering, plan van aanpak, implementatievoorstel > waaronder afspraken hoe de burger betrokken wordt in de uitvoering.

In de tweede ronde is de implementatie van beleid onderwerp van gesprek. Gevraagd wordt of leden van de burgerteam betrokken willen blijven, en zo ja hoe.

In deze 3^e ronde moeten er in samenspraak met de bewoners gewicht worden gegeven aan de agenda's. Immers het beleidsplan bestrijkt een periode van vier jaar. Welk probleem binnen het thema, moet op welke wijze aangepakt worden,, en in welke volgorde?

Hoe:

In deze ronde worden maatschappelijke organisaties uitgenodigd in de burgerteams, om aan te geven hoe zij denken het probleem, of het agendapunt aan te pakken. Dit heeft iets weg van een inhoudelijk vooraf rekenschap af laten leggen over wat deze organisaties de komende tijd gaan doen, en *hoe* ze dat denken te gaan doen. Als bewoners, leden van de burgerteams aangeven organisaties buiten Waalwijk uit te nodigen dan zou dit mogelijk moeten zijn. Wel moet er dan rekening worden gehouden met lopende contracten en subsidie bepalingen. Hier is een rol weggelegd voor de ambtenaar om dit in goede banen te leiden.

In deze ronde wordt ook vastgesteld hoe bewoners (let op: cliënten, patiënten, ouders, jongeren, enz.) bij de uitvoering betrokken worden. Dat wil zeggen de vraag staat centraal, hoe bewoners door organisaties die (mede) gesubsidieerd worden door de gemeente Waalwijk betrokken worden bij de uitvoering van hun diensten. Dit kan grofweg op twee manier:

- A) in de uitvoering zelf als vrijwillige inzet van de bewoner.
- B) in de toetsing van de uitvoering.

Door de combinatie A en B worden dergelijke organisaties als het ware teruggegeven aan burgers. De professionals werkzaam in dergelijke organisaties worden gedwongen hun professie anders in te zetten. Zij moeten bijv. de vrijwillige inzet ondersteunen. Zij moeten met ander woorden de ondersteuning ondersteunen, in plaats van deze ondersteuning rechtstreeks te leveren.

4^e ronde

Doelstelling: Vaststellen van het definitieve beleidsplan Wmo-Waalwijk.

In de derde ronde worden afspraken gemaakt over hoe deze definitieve vaststelling tot stand komt.

oktober en verder

Doelstelling: Uitvoeren en proces bewaken.